

DEĞİŞEN DÜNYA DÜZENİNDE RUSYA VE ÇİN

RUSSIA and CHINA in the CHANGING WORLD ORDER

Abdullah CİNKARA

Doktora, Türk Dünyası Araştırmaları, Türk Tarihi, Ege Üniversitesi
PhD Student, Turkish World Studies , Turkish History, Ege University
abdullahcinkara@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7608-8254>

Makale bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Derleme Makale / Review Article

Geliş Tarihi / Date Received: 03 Mayıs / 03 May

Kabul Tarihi / Date Accepted: 17 Mayıs / 17 May

Yayın Tarihi / Date Published: 26 Mayıs / 26 May

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Mayıs 2024/ May 2024

Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11316321>

Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article: Cinkara, A. (2024). Değişen Dünya Düzeninde Rusya ve Çin. *IJESOS International Journal Of Educational and Social Sciences* 3(1), 26-36.

İntihal: Bu makale turnitin.com yazılımınca yazar tarafından taranmıştır.
İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned with turnitin.com by writer. No plagiarism detected.

İletişim:

e-posta: editor@ijesos.com

Web: www.ijesos.com

Değişen Dünya Düzeninde Rusya ve Çin Abdullah CİNKARA

Öz:

Bu çalışmada yükselen güç Çin ve savaş makinesine dönmüş Rusya ekseninde yeni konjonktüre genel bir bakış atılacak ve öncesinde Rusya ve Çin ilişkilerinin tarihi arka planına kısaca değinilecektir. Rusya ile Çin arasında NATO benzeri veya NATO'ya karşı resmi bir ittifakın neden kurulmadığı sorgulanacaktır. İki ülke arasında gelişen askeri ve politik ilişkilere Amerika ve Batı dünyasının tutumuna değinilecektir. Rusya ve Çin arasındaki askeri, ticari ve siyasi ilişkiler şüphesiz bir çıkar birlikteliğidir. Bu iki ülke arasındaki resmi ittifakın önündeki çok sayıdaki engel ifade edilmeye çalışılmıştır. İki ülke arasındaki stratejik çıkar ortaklığını çözümleyen bu çalışma, çok kutuplu dünya düzenini teşvik eden küresel sistem düzeyinde bir uyum kavramına işaret etmektedir. 2014 yılı itibarıyla bu iki ülke arasındaki ilişkinin bir üst seviyeye geçtiği söylenebilir. ABD ve Rusya rekabeti, zaten küresel ve bölgesel çıkarları birbiri ile uyuşan Çin ve Rusya'yı güvenlik politikalarında da iş birliği yapmaya ittiği söylenebilir. Gürcistan ve devamında Ukrayna işgali sonrası Batı ile ilişkileri gergin olan Rusya, Çin ile olan ortaklığını güçlendirmeye devam etmektedir. Çin'e karşı Amerika tehdidi, Çin Halk Kurtuluş Ordusu'nun modernizasyonuna ve dışa bağımlılığının azalmasına katkı sağlarken; Rusya tarafında ise NATO'nun tutumu tam teşekküllü bir Rusya-Çin ittifakının önünü açıp açmadığı tartışılmış ve bu iki devletin resmi bir ittifak kuramamasının sebepleri açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Rusya, Çin, ABD, United Nations, NATO, ŞİÖ.

Abstract:

In this study, we will take a general look at the new conjuncture in the axis of the rising power China and Russia, which has become a war machine, and briefly discuss the historical background of Russian-Chinese relations. It will be questioned why there is no formal alliance between Russia and China, similar to NATO or against NATO. The US and Western attitudes towards the developing military and political relations between the two countries will be discussed. The military, commercial and political relations between Russia and China are undoubtedly a common interest. There are many obstacles to a formal alliance between these two countries. Analyzing the strategic interest partnership between the two countries, this study points to a concept of alignment at the level of the global system that promotes a multipolar world order. The US-Russian rivalry has pushed China and Russia, whose global and regional interests are already aligned, to cooperate on security policies. Russia, whose relations with the West have been strained following the invasion of Georgia and subsequently Ukraine, continues to strengthen its partnership with China. The American threat results in the modernization of the People's Liberation Army of China and a decrease in external dependence. NATO's stance towards Russia, however, increases the possibility of the Russia-China alliance becoming more asymmetric in the future, despite its initial symmetry. In the midst of all these changes, energy resources, routes, transit lines, and supply security are crucial policy factors.

Keywords: Russia, China, USA, United Nations, NATO, SCO.

Giriş

Batı dünyasını ve Amerika'yı inceleyen çok sayıda kaynak varken, bu çalışma kapsamında daha çok yükselen güç Çin ve savaş makinesine dönüşmüş Rusya ekseninde yeni konjonktüre genel bir bakış atılacaktır. Rusya ile Çin arasında NATO benzeri veya NATO'ya karşı resmi bir ittifak kurabilir mi? Ya da böyle bir ittifaka ne kadar ihtiyaçları var? Böyle bir ittifakın potansiyel maliyeti, dış politikadaki bağımsızlığın azalmasına neden olur mu? Gibi sorulara cevap aradığımız çalışmamızda, iki ülke arasında gelişen askeri ve politik ilişkilere Amerika ve Batı dünyasının tutumuna göre ve maliyet çözümüyle yoluyla denge hali açıklanacaktır. Rusya ve Çin arasındaki bağımlılık seviyesine gelmiş olan askeri, ticari ve siyasi ilişkiler şüphesiz bir çıkar birlikteliğidir. Bu iki ülke arasındaki resmi ittifakın önündeki çok sayıdaki engelin somut şekilde bu çalışma ile ifade edilmesi isabetli olacaktır. İki ülke arasındaki stratejik çıkar ortaklığını çözümlen bu çalışma, çok kutuplu dünya düzenini teşvik eden küresel sistem düzeyinde bir uyum kavramına işaret etmektedir. 2014 yılı itibariyle bu iki ülke arasındaki ilişkinin bir üst seviyeye geçtiği söylenebilir. ABD ve Rusya rekabeti, zaten küresel ve bölgesel çıkarları birbiri ile uyuşan Çin ve Rusya'yı güvenlik politikalarında da iş birliğine ittiği söylenebilir. Gürcistan ve devamında Ukrayna işgali sonrası Batı ile ilişkileri gergin olan Rusya, Çin ile olan ortaklığını güçlendirmeye devam etmektedir. Amerikan tehdidi, Çin Halk Kurtuluş Ordusu'nun modernizasyonu ve dışa bağımlılığının azalmasıyla sonuçlanmaktadır. Rusya'ya yönelik NATO'nun tutumu ise Rusya-Çin ittifakının, ilk başta oldukça simetrik olmasına rağmen, gelecekte daha asimetrik hale gelme ihtimalini artırmaktadır. Tüm bu değişim içinde enerji kaynakları, yolları, nakil hatları ve arz güvenliği önem arz eden politika etkenleridir.

Rusya-Çin İlişkilerinin Tarihi Arka Planı

Rusya'nın adım adım Sibiryaya ve Orta Asya'yı ele geçirme planı ve bunu başarması sonucunda bu durum, iki ülkeyi sınır komşusu yapmıştır. Bu yüzden Çin-Rus ilişkileri Çarlık Rusya'sının yayılmacı politikalarından dolayı çok dostça görünmemekteydi. Avrupalı devletlerin yayılmacı politikaları sonucunda Çin'deki birçok eyalette Avrupalı devletlerce sömürge kolonileri kurulmuştur. Çin'de yoksulluk yayılırken İmparatorluğun siyasi ve ekonomik olarak Batılı devletlerin şiddetli baskısı altına girmesi, (Nyberg, 2013: 78), Çinlilerin artan bir nefretini kazanmış ve bunun neticesinde tarihte Boksörler İsyanı olarak bilinen ayaklanmada birçok Batılı Hristiyan ve misyoner katledilmiştir. Rusya ile birlikte Batılı güçler Pekin'e askeri birlikler göndermiştir. İmparatorluğun prestijinin onarılamaz şekilde sarsılması imparatorluğun sonunu getirecek olan 1911-1912 devriminin en önemli faktörü olmuştur. Rusya ile Çin'i karşı karşıya getiren diğer önemli bir faktör ise 18 ve 19. yüzyıla damgasını vuran Rus-İngiliz çekişmesinin yani "Büyük

Oyun"un¹ Çin'in yeni hâkimiyet kurduğu Doğu Türkistan'a kadar yayılmasıdır. Günümüze kadar olan süreçte "Büyük Oyun"un hala devam edip etmediği tartışmaya açık bir konu olsa da İngilizlerin yerini ABD almış görünmektedir.

Milliyetçi Çin döneminde 1920'lerde kurulan Çin Komünist Partisi'nin en büyük destekçilerden biri Rusya'ydı. Doğu Türkistan'da hâkimiyet sahası oluşturmak isteyen Rusya bir anlamda Çin ile rakip durumda olmasına rağmen Batıya ve Japonya'ya karşı ÇKP ile iyi ilişkileri sürdürmekten yanaydı. Çin'deki Komünist devrimden sonra "*Çin-Sovyet dostluğu, 14 Şubat 1950 tarihinde 30 yıllık bir süre için imzalanan İttifak, Dostluk ve Karşılıklı Yardım Antlaşması ile kuruldu.*" (Çolakoğlu, 1999) Stalin'in ölümünden sonra sınır problemleri ve Doğu Türkistan'daki olaylar, ilişkilerin gerilmesine neden olsa da her iki tarafın karşılıklı SBKP²-ÇKP³ kardeşliği söyleminde olduğu kadar bir dostluk ilişkileri olmasa da SSCB yıkılma kadar genel manada iyi ilişkilerini devam ettirmişlerdir. 1991 yılında Orta Asya Türk devletleri ve Tacikistan'ın bağımsız olmasıyla buradaki sınır problemi Çin ile bu yeni devletlerin problemi haline geldi. Ayrıca bu sınır Türk devletlerinin Doğu Türkistan siyasetinde nasıl bir yol izleyeceği belli değildi. "*Şangay Beşlisi de bu sınır problemlerinin çözümlerinden doğdu.*" (Ercilasun & Öksüz,2022:32) Özbekistan'ın da 2001 yılında dâhil olmasıyla üye sayısını altıya çıkararak kültürel, siyasi ve ekonomik bir örgüt olan Şangay İşbirliği Örgütü günümüzde dokuz üye ile faaliyetlerine devam etmektedir. Bu örgüt, Soğuk Savaş sonrası süper güç olarak kendini gösteren ABD'ye karşı kurulmuş en büyük işbirliği örgütüdür.

Hong Kong ve Makao'yu da kendine entegre eden, İç Moğolistan ve Tibet'te yerli halka hakimiyeti kabul ettirmiş olan, Çin'e bir türlü entegre olmayı kabul etmek istemeyen Doğu Türkistan'ı ise kapalı bir ceza evine dönüştüren Çin, Batı'nın üretim fabrikasına dönüşerek ve yeni ekonomi politikaları uygulayarak ekonomik gücünü de sürekli arttırarak "Büyük Çin" rüyasını gerçekleştirmeye çok yaklaşmıştır. Şimdi geriye Çin'in bir parçası saydığı Tayvan problemi kalmıştır. Batılı devletlerin ve ABD'nin Tayvan'a desteği olmamış olsaydı Tayvan, Çin için çoktan problem olmaktan çıkardı. Çin, Deng Şiao-ping döneminde ekonomide yeni politikalar yürürlüğe koyuyor (Ercilasun & Öksüz 2022:32) ve daha içe dönük bir politika izliyordu. 2012 yılında Şi Cinqing'in göreve gelmesinde sonra dünya siyasetinde de daha fazla dışa dönük politikalar takip edilerek adından daha fazla söz ettirerek Asya'nın eski efendisi Rusya'nın yerini alacak gibi görünmektedir.

1 Büyük Oyun: "*1907'de İngiliz-Rus Anlaşması'nın imzalanmasıyla resmen sona erişinin üzerinden 80 küsur yıl geçmiş olan Büyük Oyun, hala kaygı verici bir gündem maddesi olmaya devam ediyor.*" (Hopkirk, 2022)

2 SBKP: Sovyetler Birliği Komünist Partisi, 1918'de Lenin tarafından kurulmuştur, 1991'de SSCB'nin dağılmasıyla KPRF (Rusya Federasyonu Komünist Partisi) ismini almıştır.

3 ÇKP: Çin Komünist Partisi, 1921 yılından kurulmuştur. 1949'da Kuomintang kuvvetlerini yenilgiye uğratarak Çin Halk Cumhuriyeti'ni kurmuşlardır. En önemli liderlerinden biri Mao Zedong'dur.

Değişen Dünya Düzeninde Rusya-Çin ve ABD-NATO

Rusya ve ABD arasındaki çıkar çatışmasının Rusya-Çin ittifakına güç kazandırdığı düşünülse de biz bunun geçici bir yakınlaşma olduğunu düşünüyoruz. Nihayetinde Çin'in tarihi İpek Yolu'nu "Bir Kuşak Bir Yol" projesi adıyla tekrar canlandırmaya çalışması Rusya'nın çıkarlarıyla çatışacak ve hatta bu projenin gelecekte en çok rahatsız edeceği ülkelerin başında Rusya olacaktır. Ancak günümüzde belli bir aşamaya yükselmiş olan Rusya-Çin ilişkileri, Moskova ve NATO arasındaki çatışmanın tırmanmasından önce yüksek düzeyde diplomatik etkileşim sayesinde gerekli hallerde tansiyonun düşmesine olanak tanırken 2014 itibari ile bu durum zorlaşmış görülmektedir. Rusya ve Çin arasında artık politik temaslar yoğunlaşmış, güvenlik iş birliği derinleşmiş ve birçok anlaşma ile ortak ekonomik faaliyetler duyurulmuştur. St. Petersburg Uluslararası Ekonomi Forumu'nun genel oturumunda (Haziran 2015) Vladimir Putin, "Çin Halk Cumhuriyeti ile ilgili olarak, ilişkilerimizin seviyesi, doğası ve güveni muhtemelen tarihleri boyunca eşi benzeri görülmemiş bir seviyeye ulaştı."⁴ şeklinde beyanat vermiştir. Özellikle şunu da belirtmemiz gerekir: 2 Mart 2022'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda Rusya-Ukrayna savaşından dolayı Rusya'yı kınayan bir açıklama yapıldı. 141 ülke oyunu bu karardan yana kullanılırken, 35 ülke çekimser oy kullanmıştır. Şangay İşbirliği Örgütü üyesi Çin, Hindistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, İran ve Pakistan çekimser kalırken, Özbekistan oylamaya katılmamıştır.⁵ Bu durum her ne kadar ŞİÖ üyesi devletlerin tarafsız kalındığı görünümü çizse de oylamada Rusya lehine hareket ettiklerini göstermektedir. Yine Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde ABD ve Ukrayna'nın "Kirli Bomba"⁶ hazırlığı içinde oldukları iddiasına dair soruşturma açılması oylamasından Güvenlik Konseyi daimi üyesi Rusya ve Çin'in lehte oy kullandığı görülecektir. Benzer şekilde, Çin ve Rusya Birleşmiş Milletler Kurulu'nda Gazze ile ilgili yapılan oylamalar da ABD ve birçok Batılı devletin aksine İsrail aleyhine oy kullandıkları görülmektedir. Savaş sonrası bu örnekleri, Birleşmiş Milletler'in yapılan bütün kurul toplantılarıyla çoğaltmak mümkündür ve burada Rusya ve Çin'in müttefiklermiş gibi hareket ettikleri söylenebilir.

Artan Çin ve Rusya ilişkilerinin artık resmi bir ittifaka dönüştüğü söylenebilir mi? Bazı Rus gözlemciler ülkeler arasındaki ilişkiyi "fiili bir ittifak" olarak adlandırmaya başlamıştır. Kimileri de yazılı olmayan bir mutabakat şekilde formalize etmektedir. En azından şayet gizli anlaşmalar yok ise

⁴ Rus Çin ilişkileri SSCB döneminde de en azından ortak ideolojiden dolayı rutin bir forma ulaşmıştı.

⁵ Bkz. BBC (2022), BM Genel Kurulu Rusya'nın Ukrayna'yı işgalini kınadı, Türkiye de karara destek verdi, "<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-60596531>".

⁶ Bkz. Euronews (2022), BM, Rusya'nın 'kirli bomba' iddiasının soruşturulması talebini reddetti, "<https://tr.euronews.com/2022/11/03/bm-rusyanin-kirli-bomba-iddiasinin-sorusturulmasi-talebini-reddetti>".

mevcut bilgimiz Rusya ile Çin arasında NATO benzeri yazılı bir sözleşme olmadığı yönündedir. Putin bu konuda görüş belirtmiş ve Çin'i Ekim 2014'te "doğal bir müttefik" olarak nitelemiştir. Rus ve Çin medyasında ittifakın yasal olarak NATO benzeri sözleşme altına alınması çağrıları yüksek sesle dile getirilir olmuştur. Söz gelimi Çinli siyaset bilimci Yan Xuetong, her iki ülkenin de farklı bölgelerde Amerika Birleşik Devletleri'nden tehditlerle karşılaştığını ifade eder ve resmi bir birlikteliğin olmaması Rusya ve Çin'in birbirini destekleyemediğini ve ilişkilerini daha da güçlendiremediğini savunur. Benzer şekilde Rus-Asya uzmanı Tavrovsky ise Rusya'nın çıkarlarına yönelik Batı ülkelerinin ihlallerine karşı iş birliğinin askeri-politik bir ittifak için çağrıda bulunmuştur. İttifak yanlılarına göre NATO müktesebatı benzeri bir anlaşma, ülkelerin uluslararası sahnedeki pozisyonlarını güçlendirmelerine, güveni artırmalarına, Çin'in Rusya'ya herhangi bir toprak iddiasında bulunmasını engellemelerine, Rusya'nın finansman yoluyla hızlı kalkınmasını garanti altına almalarına ve Batı'nın Rusya'nın doğal kaynaklarını milli gelire dönüştürememesi durdurmalarına olanak tanıyacak bir anahtardır (Tavrovsky 2014).

Glenn Snyder tarafından geliştirilen ittifak kavramı literatür bağlamında önemli yer tutar. Rusya ve Çin ilişkilerini bu kavram ışığında yorumlamak isabetli bir yaklaşım olabilir. Yine küresel konjonktür incelenirken, gerçekçi düşünce ekolünü temel alan neoliberal ve yapılandırmacı okulların vurguladığı değişkenleri de dikkate almak uygun olacaktır. Söz gelimi ittifakların oluşumunda ve dönüşümünde pozisyonların koordine edilmesi, ülkeler arasındaki karşılıklı bağımlılığın düzeyi ve doğası bu ekollerin vurgularıdır. Aslında siyasi ve askeri birlikteliklerin oluşumunu açıklayan teoriler geliştirmek zordur. Ancak yukarıda bahsi geçen Snyder'e ait teorik yaklaşımın Rusya ve Çin birlikteliğini açıklamada işimizi kolaylaştırdığı söylenebilir. Çünkü Snyder'in ittifak adlı uluslararası ilişkiler teorisi Rusya ve Çin'in neden kolektif savunma yükümlülüklerini hiçbir zaman resmileştirmemesi durumunu açıklamayı kolaylaştıran bir yaklaşımdır.

Snyder, ittifakları Walt'tan farklı bir şekilde ifade eder; onları, müttefikler tarafından belirlenen koşullarda silahlı kuvvetlerin kullanılmasını amaçlayan resmi birliktelikler olarak tanımlar. Ona göre ittifakın ana hedefi tehditlere karşı daha başarılı bir şekilde direnmek ve kendi güvenliklerini sağlamak için birleşmektir. İttifakların diğer avantajları arasında: müttefiklere karşı saldırı olasılığını azaltmak, bir müttefikin bir rakiple fazla samimi olmasını önlemek, bir müttefik saldırısının olasılığını ortadan kaldırmak ve müttefiklerin siyaseti üzerinde etkiyi artırmak yer alır. Snyder'e göre Bir ittifaka katılma kararı, hem uluslararası yapıyı oluşturan başat değişkenlerden hem de devlet tarafından seçilen stratejinin durumsal bağlamını (ortakların çıkarları, ortakların gücü ve ortakların karşılıklı bağımlılık derecesi) belirleyen değişkenlerden muazzam şekilde etkilenir. Çıkarların ortaklığı çoğu zaman yakınlaşmanın ön koşulu olarak katalizör görevi görür ve bir ittifakın resmileştirilmesi, geçmişte bu

hedefleri takip etmemiş olsalar bile, genellikle diğer tarafların stratejik hedeflerinin kısmen benimsenmesine yol açar. Öncelikle askeri potansiyele ifade edilen güç oranı, ittifak kurma kararında önemli bir değişkendir. Karşılıklı bağımlılık ise ticari ve ekonomik güvenlik alanında kendini gösterir. Dolayısıyla, bir ittifakın değerli olması için potansiyel kazançların maliyetlerden daha ağır basması gerekmektedir. Öte yandan çıkarlarının ne ölçüde farklılaştığı, silahlı bir mücadelenin ne ölçüde muhtemel olduğuna ve askeri kapasitelerin ortak düşmanın ile kıyasına göre belirlenir. Devletlerin birbirine bağımlı olma derecesi ittifakın simetrik mi, yoksa daha güçlü ve daha zayıf bir devletten beklentilerin farklı olduğu asimetrik mi olduğunu belirler. Simetri ve asimetri hali ışığında ittifaklarda daha büyük bir oyuncunun daha küçük oyuncu üzerinde hakimiyet kurması muhtemeldir (Snyder 1997). Neoklasik gerçekçi yaklaşım perspektifinde yukarıdaki varsayımlar doğrulanabilir. Bağımsız bir değişken olarak uluslararası sistemin yapısına ve bağımlı bir değişken olarak hükümetin seçtiği stratejiye ek olarak neoklasik gerçekçilik, iç politikanın etkisini yansıtan ara özellikler ekler. Söz konusu değişkenler, denge politikası izlemek veya güçlü tarafa geçmek şeklinde örnekleyebileceğimiz üzere, ülkelerin dış tehditleri nasıl algıladıklarını değiştirebilir ve strateji seçimini etkileyebilir (Schweller, 2006). Her iki teori ışığında özetleyecek olursak: Rusya ve Çin birlikteliğine dair literatürdeki genel görüş, Rusya ve Çin arasındaki stratejik ortaklığın tam teşekküllü bir müttefik ilişkisi olmadığı yönündedir (Korolev & Portyakov 2018; Lukin 2018). Birçok araştırmacı, bu ilişkiyi "uyum" kavramı aracılığıyla tanımlamaktadır (Kashin 2019; Weitz 2020; Wilkins 2012). Aynı zamanda, NATO benzeri resmi stratejik ortaklıkların karakteristik bir özelliği de yapılandırılmış işbirliğidir: düzenli askeri ve ticari ziyaretler, personel eğitimleri, hükümetler arası istihbarı ilişkiler, ortak askeri tatbikatlar gibi çoğu durumda bu birlikteliklere derin ekonomik ve askeri ve teknolojik işbirliği eşlik eder. Oysa Çin'in imzaladığı ortaklıklar, başta ekonomik alan olmak üzere tarafların çıkar ve hedeflerinin örtüştüğü alanlarda iş birliğine vurgu yaparken, çelişki ve çatışma alanlarına değinmemesi açısından askeri, istihbarı ve teknik birlikteliğin NATO ortaklarında görüldüğü yoğunlukta olmaması nispetiyle dikkat çekmektedir.

Sonuç:

Snyder'in ittifak teorisi ve Neoklasik gerçekçi yaklaşım ışığında Rusya ve Çin'in NATO benzeri resmi bir ittifaka gitmesinin önündeki engeller şu şekilde özetlenebilir: Birincisi, bu birlikteliğin avantajlarına baktığımızda taraflar için yeterince çekici olduğu söylenemez. Yani Her iki taraf da kendi bölgesinde en büyük güç olmaktan dolayı böyle bir ittifaka ihtiyaç duymayacaktır. Dahası soğuk savaş yıllarında Asya'da oluşturdukları benimsenmiş nüfuz sahaları büyük ölçüde devam ettirilmektedir. Taraflardan birisi bu sahalarda bir

değişimi gerektirecek hamlede bulunur ise Rusya ve Çin Asya'da iki büyük rakip haline gelebilirler. Nitekim nükleer güç olmanın verdiği özgüvenle kendi güvenliğini sağlama ve mevcut tehditlere karşı tek başlarına karşı koyma yeteneğine sahip olduklarını düşünmektedirler. İkincisi resmi bir Rusya-Çin ittifakı, Batı ile çatışmanın daha da ağırlaşmasına ve dünyanın en gelişmiş ülkeleri ile ekonomik ve teknolojik iş birliğinde kopmaya yol açacaktır. Üçüncüsü Moskova ve Pekin'in stratejik kültürü, uluslararası sahnede kendi bağımsızlıklarını sınırlayacak eylemlerden kaçınmalarını teşvik etmektedir ki bu da tam da başka bir büyük güçle ittifakın yapacağı şeydir. Dördüncüsü Çin'in tarihi İpek Yolu'nu "Bir Kuşak Bir Yol" projesi adıyla tekrar canlandırmaya çalışması Rusya'nın çıkarlarıyla çatışacak ve hatta bu projenin gelecekte en çok rahatsız edeceği ülkelerin başında Rusya olacaktır. Son olarak hem Rusya'nın hem de Çin'in devlet aklı, Batı ile bir çatışmaya sürüklenme endişesi taşıdıklarından dolayı bundan kaçınmayı tercih ettikleri söylenebilir.

Kaynakça

- Çolakoğlu, S. (1999). Çin-Sovyet İttifakı Döneminde (1950-1963) Orta Asya. *Bilig* (8), 13-25.
- Ercilasun, K.; Öksüz. (2022). *Çin Dünyayı Ele Mi Geçirmeye Çalışıyor*. Ankara: Panama Yayıncılık.
- Hopkirk, P. (2022). *Büyük Oyun Orta Asya'da Gizli Savaş*. (Çev: Akman, R.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Korolev A., Portyakov V. (2018). China-Russia Relations in Times of Crisis: A Neoclassical Realist Explanation. *Asian Perspective*. 42(3). P. 411-437.
- Lukin A. (2018). *China and Russia. The New Rapprochement*. Cambridge: Polity Press. 219 p.
- Neyberg, K. (2013). "Boxarupproret och Kinasvenskarna", *Historielärarnas förenings årsskrift*.
[https://kennethnyberg.org/wpcontent/uploads/2013/10/nyberg_boxarupproret.pdf]
- Snyder G.H. (1997). *Alliance Politics*. Ithaca and London: Cornell University Press. 432 p.
- Schweller R.L. (2006). *Unanswered Threats: Political Constraints on the Balance of Power*. Princeton, NJ: Princeton University Press. 200 p.
- Tavrovskii Y. (2014). «Moskva-Pekin» – novaia strategicheskaja os'? ["Moscow-Beijing" – a New strategic axis?] *Russia in Global Affairs*. (In Russian).
- Waltz K. (1979). *Theory of International Politics*. Reading: Addison-Wesley. 251 p.
- Weitz R. 2018. Sino-Russian Defense Cooperation: Implications for Korea and the United States. *The Korean Journal of Defense Analysis*. 30(1). P. 41-59.
- Wilkins, T. S. (2012). "Alignment', not 'alliance' – the shifting paradigm of international security cooperation: toward a conceptual taxonomy of alignment," *Review of International Studies* 38, no. 1 (2012): 53-76.
- BBC News, 2 Mart 2022, "BM Genel Kurulu Rusya'nın Ukrayna'yı işgalini kınadı, Türkiye de karara destek verdi", <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-60596531>
- Euronews, 03 Kasım 2022, BM, "Rusya'nın 'kirli bomba' iddiasının soruşturulması talebini reddetti", <https://tr.euronews.com/2022/11/03/bm-rusyanin-kirli-bomba-iddiasinin-sorusturulmasi-talebini-reddetti>
- Sputnik Türkiye, 22 Mart 2024, "Rusya ve Çin, ABD'nin Gazze'de 'ateşkes talep etmeyen' tasarısını veto etti", <https://anlatilaninotesi.com.tr/20240322/rusya-ve-cin-abdnin-gazgede-ateskes-talep-etmeyen-tasarisini-veto-etti-1081956133.html>
- The United Nations Türkiye, 26 Mart 2024, "BM Güvenlik Konseyi'nden Gazze'de 'acil ateşkes' kararı", <https://turkiye.un.org/tr/264315-bm-g%C3%BCvenlik-konseyi%E2%80%99nden-gazgede-acil-ate%C5%9Fkes-karar%C4%B1>

Genişletilmiş zet:

Yüzyıllarca Altınorda'nın hakimiyeti altında yaşayan Rusya, bu yılların acısını çıkarmak istercesine Altınorda'nın bakiyesi olan hanlıklarla amansız bir mücadeleye girmişti. Kazan ve Astrahan'ı ele geçirmesinin ardından takip ettiği yayılmacı politikalarla hakimiyetini Sibirya'ya kaydırđı ve Orta Asya'daki hanlıkları istila ederek Çin'le sınır komşusu oldu. Doğu Türkistan hariç neredeyse Türkistan'daki bütün Türklere hükmeden bir imparatorluğa dönüşerek Asya'nın rakipsiz efendisi olmuştur. Bu arada Batılı devletlerin birçok koloni kurduğu Çin'de Mançu Hanedanlığı son demlerini yaşıyordu. Çin; Batı hegemonyasından kurtulup, ekonomik ve askeri olarak güçlendikçe Rusya ve Çin, o günlerden bugüne kadar Asya ve Avrasya tarihinde, Uluslararası ilişkilerde çoğunlukla masanın aynı tarafında bazen de karşısında birlikte daha çok görünür olmuşlardır.

Rusya ve ABD arasındaki çıkar atışması Rusya-Çin ittifakına g kazandırmıştır. Çin'in Hong Kong ve Makao'yu da kendine entegre etmesinden sonraki hedefi, kendi toprağı saydığı Tayvan'ı sınırlarına katmaktı. ABD'nin Tayvan'ın koruyuculuğu üstlenmesi Rus-Çin ittifakını daha da güçlendirmektedir. Moskova ve NATO arasındaki çatışmanın tırmanmasından sonra Rusya ve Çin arasında politik temaslar yoğunlaşmış, güvenlik iş birliği derinleşmiş ve birçok anlaşma ile ortak ekonomik faaliyetler duyurulmuştur. Bazı Rus gözlemciler ülkeler arasındaki ilişkiyi "fiili bir ittifak" olarak adlandırmaya başlamıştır. Kimileri de yazılı olmayan bir mutabakat şeklinde bir ittifak olduğunu söylese de Putin, Çin'i Ekim 2014'te "doğal bir müttefik" olarak nitelemiştir. Her iki tarafın siyaset bilimcileri ABD'nin tehditlerine karşı NATO benzeri resmi bir ittifakın kurulması gerektiğini savunmaktadırlar.

Glenn Snyder'in ittifak adlı uluslararası ilişkiler teorisi Rusya ve Çin'in neden kolektif savunma yükümlülüklerini hiçbir zaman resmileştirmemesi durumunu açıklamayı kolaylaştıran bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Snyder'e göre bir ittifakın oluşması için ortak çıkarların olması gerekir. Ancak devletlerin müttefiklerinden beklentileri arasındaki asimetri arttıkça, güçlü müttefikin zayıf müttefik üzerinde hakimiyet kurması muhtemeldir. Neoklasik gerçekçi yaklaşım ise ittifaka katılmada devletlerin iç siyasetlerinin önemine de vurgu yapar; denge politikası izlemek veya güçlü olan tarafı seçmek, devletlerin iç politikalarının bir sonucu olarak görülebilir. Her iki bakış açısına göre de Rusya ve Çin arasında tam teşekküllü bir müttefiklik olduğu söylenemez zira NATO yeleri arasında görülen yapılandırılmış işbirliği (düzenli askeri, ticari ziyaretler, istihbarat paylaşımı vb.) bu iki müttefik arasında yoktur. Yalnızca ortak çıkar ve hedeflere yönelik imzalanmış kararlar vardır ve çatışma oluşturabilecek hususlar bu anlaşmalarda yer almaz.

Rusya ve Çin'in NATO benzeri resmi bir ittifak kuramamasının sebepleri şu şekilde özetlenebilir: Birincisi, nükleer güç olmanın verdiği özgüvenle kendi güvenliğini sağlama ve mevcut tehditlere karşı tek başlarına karşı koyma yeteneğine sahip olduklarını dşunmekteler. İkincisi resmi bir Rusya-Çin ittifakı, Batı ile çatışmanın daha da ağırlaşmasına ve dünyanın en gelişmiş ülkeleri ile ekonomik ve teknolojik iş birliğinde kopmaya yol açacaktır. ncs Moskova ve Pekin'in stratejik kültürü, uluslararası sahnede kendi bağımsızlıklarını sınırlayacak eylemlerden kaçınmalarını teşvik etmektedir ki bu da tam da başka bir büyük gle ittifakın yapacağı şeydir. Son olarak hem Rusya hem de Çin'in devlet aklının, Batı ile kaınmayı tercih ettikleri bir atışmaya srklenme endişesinde oldukları söylenebilir.

Abstended Abstract:

Russia, which had been under the rule of the Golden Horde for centuries, began a ruthless struggle with the remaining khanates of the Golden Horde in order to relieve the suffering of these years. After the capture of Kazan and Asrahan, he followed an expansionist policy, conquering Siberia and the khanates in Central Asia, and became a border neighbor of China. Turning into an empire that ruled over almost all Turks in Turkistan except for East Turkistan, it became the unrivaled master of Asia. Meanwhile, in China, where many Western colonies had been established, the Manchu dynasty was dying. As China broke away from Western hegemony and became economically and militarily stronger, Russia and China, from those days to the present, have become more and more visible in the history of Asia and Eurasia, in international relations, often on the same side of the table and sometimes on the opposite side.

The conflict of interests between Russia and the United States has given strength to the Russian-Chinese alliance. After Hong Kong and Macau were annexed, China's next goal was to add Taiwan, which it considered its territory, to its borders. The U.S. assumption of Taiwan's protectorate further strengthens the Russian-Chinese alliance. After the escalation of the conflict between Moscow and NATO, political contacts between Russia and China have intensified, security cooperation has deepened, and many agreements and joint economic activities have been announced. Some Russian observers have begun to refer to the relationship between the countries as "a de facto alliance". Putin described China as a "natural ally" in October 2014, although some say it was an alliance in the form of an unwritten consensus. Political scientists on both sides argue that a formal alliance, similar to NATO, should be formed to counter the threats of the US.

In International Relations Theories, Glenn Snyder's theory of international relations called alliance offers an approach that makes it easy to explain why Russia and China never formalized their collective defense obligations. According to Snyder, in order for an alliance to exist, there must be common interests. But as the asymmetry between states' expectations of their allies increases, it is likely that the stronger ally will dominate the weaker ally. The neoclassical realist approach also emphasizes the importance of states' internal policies in participating in the alliance; pursuing a policy of balance or choosing the side that is stronger can be seen as a consequence of states' internal policies. From either point of view, there is no such thing as a full-fledged alliance between Russia and China, as the structured cooperation (regular military, trade visits, intelligence sharing, etc.) that is seen among NATO members does not exist between these two allies. There are only signed agreements for common interests and goals, and there are no conflicts of interest in these agreements.

According to this theory, the reasons why Russia and China have not formed a formal NATO-like alliance can be summarized as follows: First, because they believe that they have the self-confidence of being a nuclear power to ensure their own security and to face the current threats on their own. Second, a formal Russia-China alliance would lead to further escalation of conflict with the West and a break in economic and technological cooperation with the world's most developed countries. Third, the strategic culture of Moscow and Beijing encourages them to avoid actions that would limit their independence on the international stage, which is exactly what an alliance with another great power would do. Finally, it can be said that both Russian and Chinese statesmen are concerned about being dragged into a conflict with the West, which they prefer to avoid.